

HELSINGIN
ASUNTOHANKINNAN
VÄLIVUOKRAAMIEN
SUBVENTOITUJEN
ASUNTOJEN KARTOITUS

2017

SISÄLLYSLUETTELO

Tiivistelmä	2
Taustaa	3
Pienasuntojen kartoitus	5
Lähtötilanne	5
Taustat huoneistoista	8
Kartoituksen toteutus	10
Kotikäynnit yhteenveto	12
Tuen tarve	13
Esimerkkitapaus 1.	14
Esimerkkitapaus 2.	14
Asumishistoria	16
Esimerkkitapaus 3.	18
Esimerkkitapaus 4.	18
Helsinkiläisyys	20
Tulot	21
Terveys	21
Esimerkkitapaus 5.	23
Esimerkkitapaus 6.	25
Lopputulokset ja pohdintaa	27

TIIVISTELMÄ

Kaupunginjohtaja kehotti päätöksellään Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirastoa aloittamaan kaupungin välivuokrausmenettelyn kehittämisen ja asetti Kaupungin välivuokrausmenettelyn kehittäminen- työryhmän, joka jätti loppuraporttinsa 30.4.2016. Kaupunginjohtaja kehotti silloista sosiaali- ja terveysvirastoa ryhtymään toimenpiteisiin loppuraportissa mainittujen toimenpide-ehdotusten toteutumiseksi.

Työryhmän loppuraportissa keväällä 2016 todetaan muun muassa, että vuokrasubvention suuruus ja pitkät asumisajat ovat asunnottomien palveluiden tukiasumisen haasteita. Vuokrasubventio syntyy tilanteessa, jossa välivuokraajataho perii asukkaalta alhaisempaa kuukausivuokraa asunnosta, kuin mitä se itse maksaa asunnon omistajalle. Tilakeskuksen asuntoyksikön laskelmien mukaan vuonna 2015 silloisen sosiaali- ja terveysviraston maksama tukiasuntojen kokonaissubventio oli noin 4,4 miljoonaa euroa. Asunnottomien tukiasunnoissa vuokrasubventiota maksetaan eniten, kokonaissubventiosta 63%. Asukkaiden tukiasunnon ja tuen tarvetta ei ole kartoitettu säännöllisesti heidän saatuaan tukiasunnon. Tämän seurauksena tukiasumisaika on saattanut muodostua hyvinkin pitkäksi. Osa asukkaista on asunut huoneistossaan jopa 30 vuotta.

Helsingin asuntohankinnan omistamissa, Asumisen tuen jälleenvuokraamissa asunnoissa asuvien asiakkaiden kartoittaminen aloitettiin syksyllä 2016. Aineistona oli 309 subventoitua asuntoa, ja näistä tavattiin 248 asukasta. Asukkaat tavattiin heidän kotonaan, jotta saataisiin luotettava kuva asukkaiden tilanteesta. Haastattelun pohjana käytettiin Asumisen tuen arviointisosaalityössä käytettyä lomaketta, jonka avulla kerättiin myös kvantitatiivinen tieto muun muassa asiakkaiden asumishistoriasta, toimeentulosta ja terveydentilasta.

Tavatuista asukkaista 45 prosentilla oli tuen tarve. Se on huomattava osuus, kun otetaan huomioon, että osa asukkaista on asunut yli 30 vuotta nykyisissä asunnoissaan ja saanut asunnon aikoinaan täysin eri kriteereillä kuin nykyisin, jolloin asunnon saamiseen vaaditaan tuen tarve. Kartoituksessa ohjattiin 29 asukasta hakemaan kaupungin asuntoa. Näistä yhdeksän pyysi puoltolausuntoa ja viisi on saanut kaupungin asunnon. Asumisen tuen lähityöhön ohjattiin 22 asukasta ja muihin palveluihin 3 asukasta. Kaksi asukasta toimitettiin psykiatriseen sairaalahoitoon.

TAUSTAA

Asumisen tuki on historiansa aikana käynyt läpi useita uudistuksia ja organisaatiomuutoksia, joiden aikana yksikön nimikin on vaihtunut. Ensimmäinen tukiasuntokokeilu aloitettiin silloisessa huoltotoimisto 6:ssa 1981: vuoden -81 lopulla oli yhteensä 19 asukasta, viidessä soluasunnossa. Asukkaat valittiin asuntoloista. Tukiasuntotoiminta vakinaistettiin vuonna 1985, jolloin myös ensimmäiset pienasunnot otettiin käyttöön. Samana vuonna yksiköstä tuli erityissosiaalitoimisto, esto. Kesällä -86 estoon perustettiin majoituskeskus, joka alkoi hoitaa nopeasti laajenevaa tukiasumistoimintaa. 1989 pienasuntoja oli 317 ja soluja 314 (joissa paikkoja hieman yli 500).

1990 –luvulla pienasuntokanta kasvoi nopeasti ja solutukiasumisen suosio hiipui. Eston asiakaskunta alkoi muuttua: asiakkaisiksi tuli huomattavasti enemmän ulkomaalaistaustaisia, samoin huumeongelmaisten osuus kasvoi. Majoituskeskus lakkautettiin -90 luvulla, tukiasunnot siirtyivät sosiaalityöntekijöiden vastuulle ja he valitsivat asukkaat omasta asiakaskunnastaan. 1991 pienasuntoja, niiden asukasvalintoja alkoi hoitaa majoitusasiamies. Asukkaat ohjautuivat pienasuntoon etupäässä soluasumisesta, noin vuoden asumisen jälkeen. 1990 –luvun lopulla pienasuntoja oli jo yli 1500, soluasuntoja noin 250.

Esto muuttui assoksi, asunnottomien sosiaalipalveluiksi, 2005 ja edelleen Asumisen tueksi (astu) 2010. Asumisen tuen toiminta keskittyy asumispalveluihin. Astun asumispalveluihin asiakkaat tulevat hakeutumalla itse, viranomaisten tai yhteistyökumppanien ohjaamana. Arviointisosiaalityöntekijät valmistelevat sijoitusehdotukset ja asukasvalinnat tehdään SAS-kokouksissa.

Muutoksenhakukelpoisen päätöksen valinnasta tekee arviointisosiaalityöntekijä. Majoitusasiamies, vuodesta 2015 lähtien asukashuoltaja, organisoii edelleen pienasuntojen asukasliikennettä. Vuokraustoiminta on tilakeskuksen asuntovuokrauksen vastuulla: heidän kaksi työntekijäänsä työskentelevät Asumisen tuen tiloissa, millä on toiminnallisesti monia etuja. Lähityötä tarjotaan pienasuntoon muuttaville, mikäli SAS -työryhmä on näin esittänyt. Lähityötä tekeviä sosiaaliohjaajia on 13. Pienasuntotyöryhmään kuuluu myös kotikuntoutustiimin kolme työntekijää. Kotikuntoutustiimin tavoitteena on kuntouttaa usein haastavia asukkaita omatoimiseen ja itsenäiseen asumiseen. Asumisessa ilmeneviä häiriötilanteita (mm. metelöinti, hajuhaitat, häädöt, kuolin tapaukset) selvittää pienasuntotyöryhmään kuuluva erillinen tiimi. Usein tämän tiimoilta asukkaille, jotka

ovat asuneet pienasunnossa jo jonkin aikaa, järjestetään lähityön tuki. Tukiasuntoja Asumisen tuella on yhteensä hieman yli 3000, joista valtaosa on pienasuntoja.

Tukiasuntoprosessiin liittyvien epäkohtien korjaamiseksi asunnottomien palveluiden tukiasuntojen läpikäynnistä päätettiin siis käynnistää erillinen selvitysprojekti. Helsingin asuntohankinnan omistamissa, Asumisen tuen jälleen vuokraamissa asunnoissa asuvien asiakkaiden kartoittaminen aloitettiin syksyllä 2016.

Kartoitettavat huoneistot poimittiin koko Asumisen tuen välivuokraamien huoneistojen ja tukikotien joukosta. Kartoitettavia huoneistoja, joissa oli vuokrasubventio, oli yhteensä 309.

Asukkaat päätettiin tavata heidän kodeissaan, jotta saadaan konkreettista näyttöä asukkaan asumisen taidoista ja mahdollisista tuen tarpeista sekä huoneiston kunnosta. Kotikäyntejä tehtiin 248 talouteen, marraskuun 2016 – lokakuun 2017 aikana. Haastatteluissa pohjana käytettiin tuetun asumisen arviossa käytettävää haastattelurunkoa. Asukkaan tilanteesta haluttiin saada kokonaisvaltainen näkemys, selvittämällä muun muassa asukkaan asumishistoriaa, sosioekonomista asemaa ja terveydentilaa.

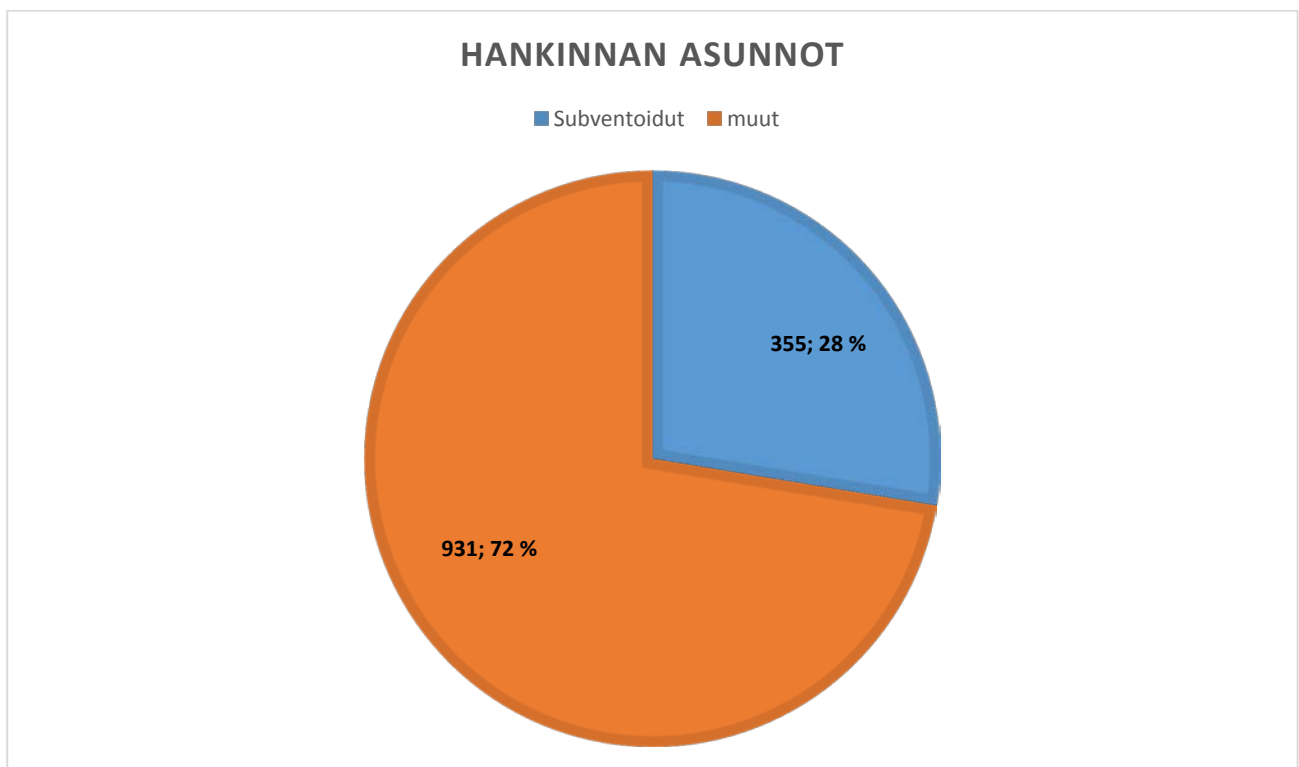
PIENASUNTOJEN KARTOITUS

LÄHTÖTILANNE

Lähtötilanteessa kiinteistövirastosta saatiin listaus Asumisen tuen jälleenvuokraamista huoneistoista, joita oli yhteensä 3187. Tässä listauksessa oli mukana pienasuntojen lisäksi solut ja tukikodit.

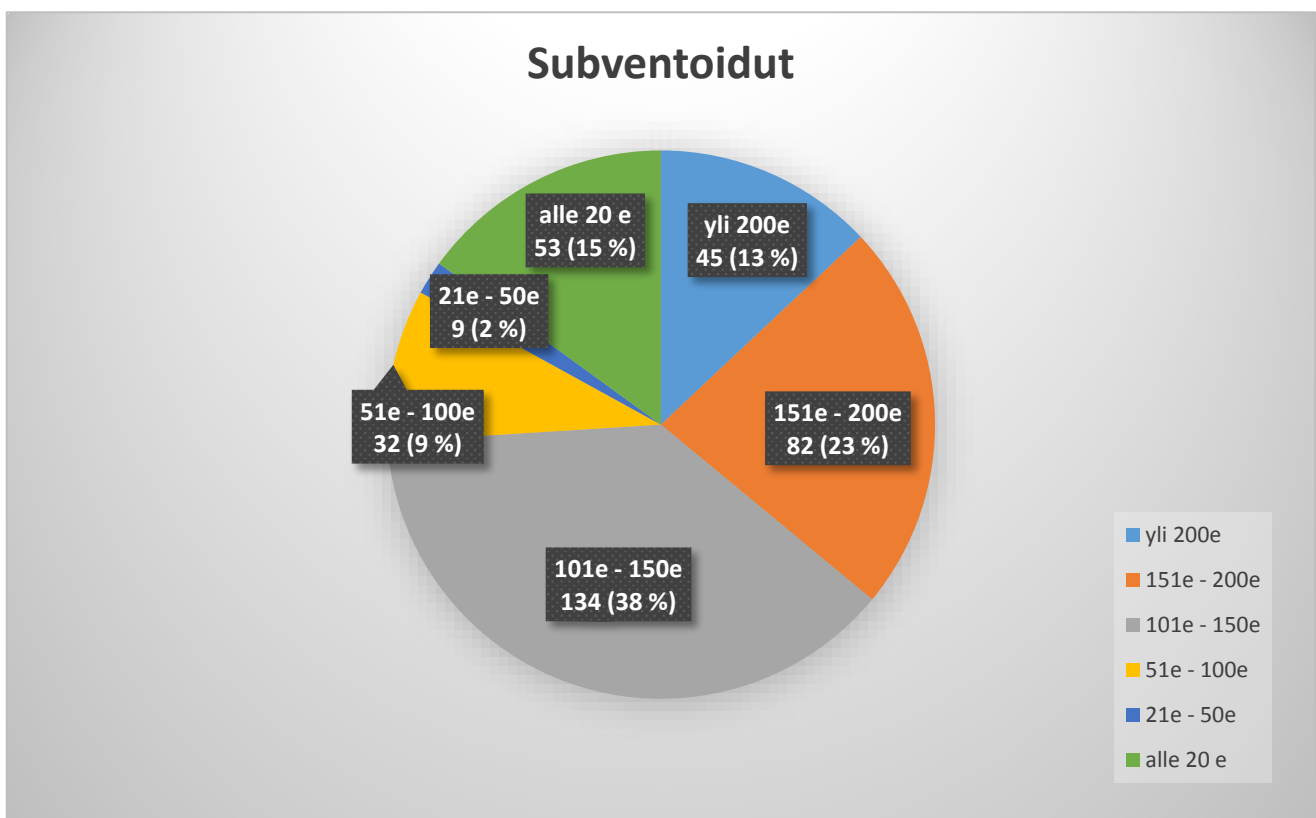
Aluksi listauksesta poimittiin manuaalisesti Helsingin asuntohankinnan asunnot, joita kartoitus tällä hetkellä koskee. Hankinnan asuntoja oli yhteensä 1286.

Hankinnan 1286 asunnosta vuokrasubventio oli 355 asunnossa.

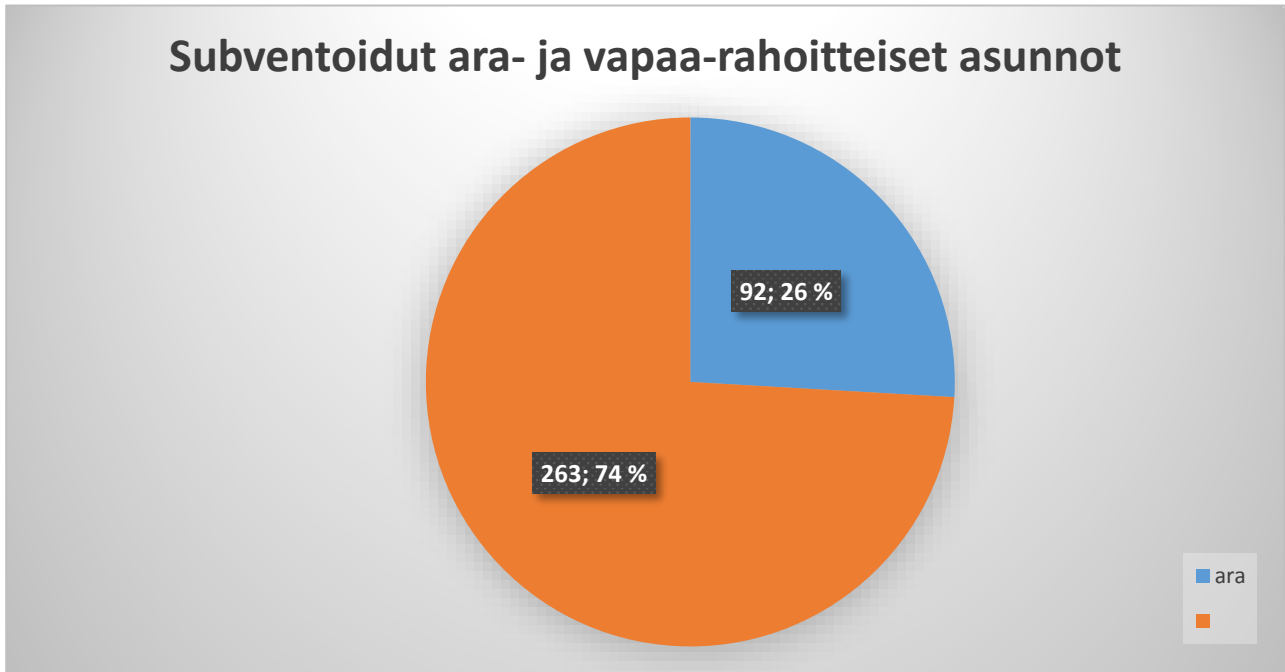

Nämä 355 asuntoa jaettiin vuokrasubvention mukaisesti kuuteen luokkaan, jotta niitä on helpompi tarkastella. Jako tehtiin subventio suuruuden mukaan seuraaviin luokkiin:

- yli 200 e 45 asuntoa
- 151e – 200 e 82 asuntoa
- 101e – 150 e 134 asuntoa
- 51e – 100 e 32 asuntoa
- 21e – 50 e 9 asuntoa
- alle 20 e 53 asuntoa

Näistä 355 huoneistosta vapaarahoitteisia oli 263 huoneistoa (74%) ja ararahoitteisia 92 huoneistoa (26%).

Hankinnan 1286 huoneistosta arasuntoja on 1004, eli 78 % ja vapaarahoitteisia asuntoja 282 eli 22%.

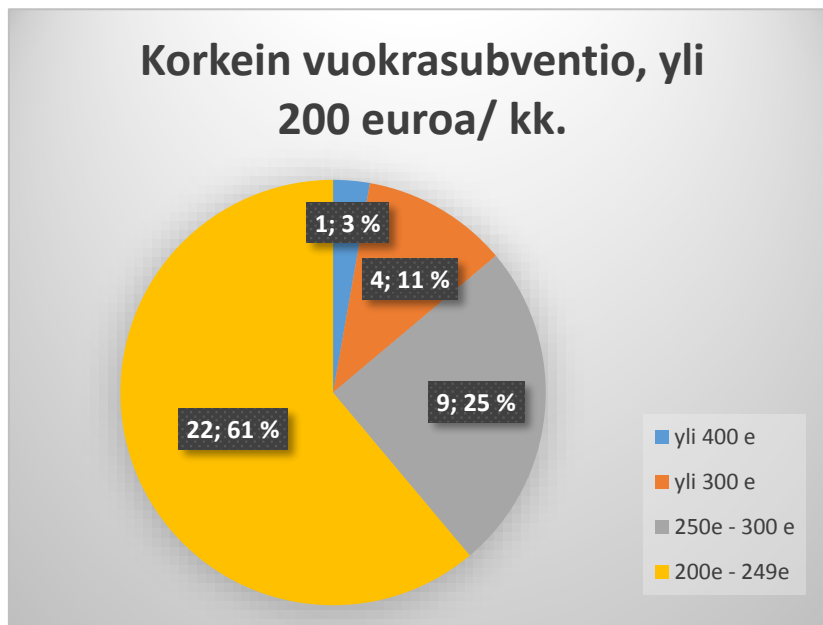

TAUSTAT HUONEISTOISTA

Seuraavassa vaiheessa jäljelle jääneiden 355 huoneiston asukkaille etsittiin nimet hyödyntämällä tietojärjestelmiä (asvaweb sekä atj). Tässä lähemmässä tarkastelussa huomattiin, että asuntomäärä ja tavattavien asukkaiden määrä tulee hieman laskemaan alkuperäisestä 355 huoneistosta, sillä esimerkiksi joidenkin huoneistojen osalta vuokrasubventio oli jo korjattu tai huoneistossa ei ollut vuokralaista.

Lähempi tarkastelu aloitettiin asunnoista, joissa vuokrasubventio oli korkein, eli yli 200 euroa/kk. Lähemmässä tarkastelussa näiden asuntojen määrä laski 36 asuntoon, sillä seitsemässä asunnossa oli vuokralainen vaihtunut (toukokuussa 2016) ja uudessa vuokrasopimuksessa asukkaan vuokra oli korotettu vastaamaan ulosmaksettavaa vuokraa. Yhdessä asunnossa ei ollut tarkasteluhetkellä vuokralaista ja vuokra on suunniteltu korotettavan 1.11.2016 vastaamaan ulosmaksettavaa vuokraa. Yksi asunto oli remontissa ja siirretään työsuhdeasunnoksi.

Näistä 36 huoneistosta yksi on ara-rahoitteinen, muut 35 huoneistoa ovat vapaarahoitteisia. Subventio näissä 36 huoneistossa on yhteensä 9049,26 euroa/kk, eli vuositasolla 108 591,22 euroa. Korkein vuokrasubventio oli 402,85e/ kk. Neljässä huoneistossa subventio oli yli 300e/ kk ja lopuissa 31 huoneistossa subventio oli yli 200 e/kk (yhdeksässä huoneistossa 250e -300e/ kk ja 22 huoneistossa 200 e -249 e).

Seuraavassa ryhmässä, jossa vuokrasubventio oli 151e -200e, oli alkujaan 82 huoneistoa. Lähemmässä tarkastelussa huomattiin, että yksi huoneisto on evakkokäytössä, neljä asuntoa oli remontissa ja kahdessa vuokra oli korotettu uuden vuokralaisen myötä. Tarkasteltavia huoneistoja jäi siis yhteensä 75 (joista 70 oli ararahoitteisia, 5 vapaarahoitteista).

Kolmannessa ryhmässä vuokrasubventio oli 100e – 150 euroa. Ryhmä sisälsi eniten huoneistoja ja oli näin ollen luonnollisesti asukasmäärältään suurin. Alun perin se käsitti 134 huoneistoa, mutta pieneni 116 huoneistoon. Määrän pienentyminen 18 huoneistolla johtui esimerkiksi siitä, että asukas olikin menehtynyt tai muuttanut toisaalle, vuokra oli jo korotettu tai huoneisto oli remontissa.

Neljäs ryhmä, vuokrasubventio 50e – 100 euroa, pieneni lähemmässä tarkastelussa vain yhdellä asunnolla, 31 huoneistoon. Yhden asunnon subventio oli korjattu.

Viides ryhmä käsitti alun perinkin vain yhdeksän huoneistoa, mutta kahdessa huoneistossa subventio oli korjattu ja yhdessä ei ollut vuokralaista. Tämän ryhmän kuudessa jäljelle jääneessä huoneistossa vuokrasubventio oli 20e – 50 euroa.

Kuudennessa ryhmässä, subventio oli alle 20 euroa. Alun perin huoneistoja oli 53, mutta kahdeksan huoneistoa tippui listauksesta pois, koska esimerkiksi muutamassa oli remontti tai asukas oli muuttanut pois. Näin ollen viimeisen ryhmän kooksi jäi 45 huoneistoa.

Alkutarkastelun jälkeen jäljelle jäi siis 309 huoneistoa, jossa oli vuokrasubventio.

Tähän raporttiin kotikäynneistä on kirjattu yhteenveto, luettavuuden ja selkeyden vuoksi.

KARTOITUKSEN TOTEUTUS

Jo heti varhaisessa vaiheessa, kartoituksen toteuttamista suunnitellessa päätettiin, että asukkaat tavataan heidän kodeissaan. Kotikäynneillä saadaan konkreettista näyttöä ja viitteitä asukkaan asumisen taidoista ja mahdollisista tuen tarpeista sekä huoneiston kunnosta. Myös huoneiston mahdollisia puutteita tai kunnostamistarpeita pystyttiin arvioimaan ja tarvittaessa asukkaita ohjattiin olemaan yhteydessä asuntohankintaan: esimerkiksi rikkoontuneen jääkaapin tai hellan tiimoilta, maalien rapistumisen tai jonkin huoneistossa ilmenneen rakenteellisen ongelman vuoksi.

Asukkaille lähetettiin Asumisen tuen tukiasumisen päällikön laatima ja allekirjoittama kirje, missä lyhyesti kerrottiin kartoituksesta, sen perusteista ja pyydettiin asukkaita olemaan yhteydessä kartoituksen tekijöihin. Päällikön laatima kirje olikin hyvä tapa lähestyä asukkaita, sillä monet toivat esiin sen, että olivat pikimmiten yhteydessä nimenomaan siksi, että kehotus tuli ”korkealta taholta”. Valtaosa asukkaista soitti ja varasi itse ajan tapaamiselle. Muutamalle asukkaalle, jotka eivät itse olleet yhteydessä, soitettiin ja sovittiin tapaaminen. Kirje kartoituksesta lähetettiin ryhmittäin, ensin korkeimman vuokrasubvention huoneistojen asukkaille jne. Myös tapaamiset pyrittiin sopimaan tässä järjestyksessä. Toki päällekkäisyyksiä tuli, ja osa edellisen ryhmän asukkaista oli tapaamatta, kun seuraavan ryhmän asukkaita ryhdyttiin kartoittamaan.

Myöhemmissä ryhmissä, eli niissä joissa subventio oli pienempi, asukkaat eivät itse niin aktiivisesti olleet yhteydessä. Monille asukkaille lähetettiin suoraan postin kautta kirjeitse kotikäynnin ajankohta. Hukkakäyntejä tuli erittäin vähän ja lähes kaikkiin asukkaisiin saatiin edes jonkinlainen kontakti, vaikka kotikäynti ei syystä tai toisesta onnistunut.

Aluksi, ennen yhtäkään tapaamista, ensimmäisen ryhmän (ne joilla on korkein subventio) asukkaiden taustatietoja kartoitettiin etukäteen eri tietojärjestelmistä (atj, kela, vtj, asva). Myöhemmin tämä tarkempi selvitys ennen tapaamista jätettiin tekemättä, mutta hyväksi havaittua mallia, jossa toinen kartoittaja ennen asukkaan tapaamista luki pääpiirteittäin asukkaasta kirjatut muistiinpanot, jatkettiin. Näin haastattelija pystyi luomaan asukkaasta vaikutelman ilman ennakkokäsityksiä, mutta

tarvittaessa toinen kartoittaja pystyi palauttamaan asukkaan mieliin tapahtumia esimerkiksi asumishistoriasta tai tekemään tarkentavia kysymyksiä.

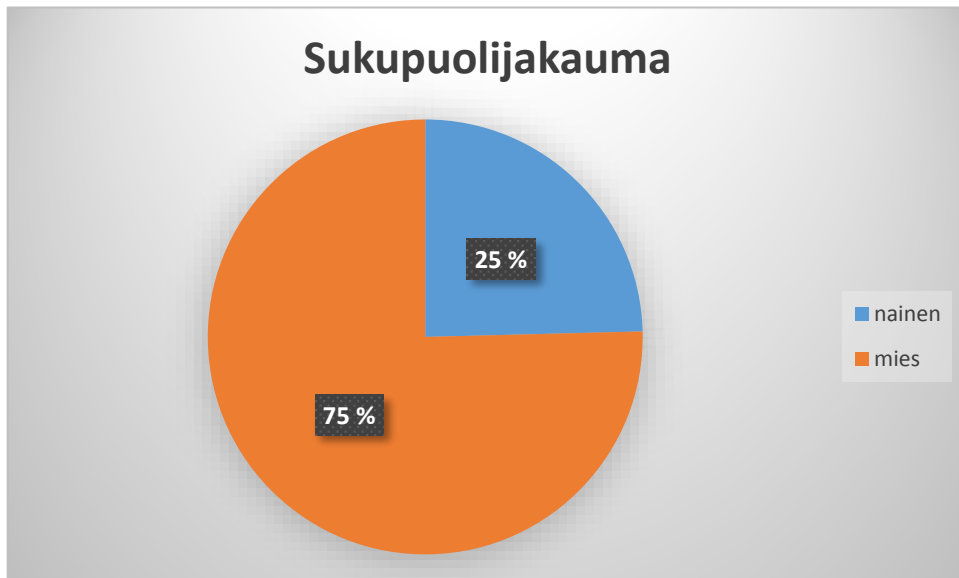
Alkuvaiheessa asukkaille myös lähetettiin Asumisen tuen lähityössä käytössä oleva ”Henkilökohtainen tilannearvio” - kaavake täytettäväksi, ennen kotikäyntiä. Ajattelimme sen luovan hyvän pohjan keskustelulle, mutta kaavakkeen käytöstä kuitenkin luovuttiin sen saaman palautteen vuoksi. Osa asukkaista koki kaavakkeen asenteelliseksi, eikä osa asukkaista edes tiennyt asuvansa tukiasunnossa. Toki osa oli täyttänyt kaavakkeen hyvinkin tarkkaan, mutta lopulta samat asiat tulivat esille myös haastatteluissa ja kaavake koettiin ehkä hieman tarpeettomana.

Haastatteluissa pohjana käytettiin tuetun asumisen arviossa käytettävää haastattelurunkoa. Suurin osa kotikäynneistä tehtiin parityönä, lukuun ottamatta muutamia poikkeuksia, jolloin toinen kartoittaja oli estynyt tai asukas oli tarkoituksenmukaista tavata esimerkiksi oman lähityöntekijän kanssa. Kotikäynnit tehtiin marraskuun 2016 – lokakuun 2017 aikana. Kartoitettavia talouksia oli yhteensä 309, ja kotikäyntejä tehtiin yhteensä 248, eli 80 % kartoitettavista huoneistoista.

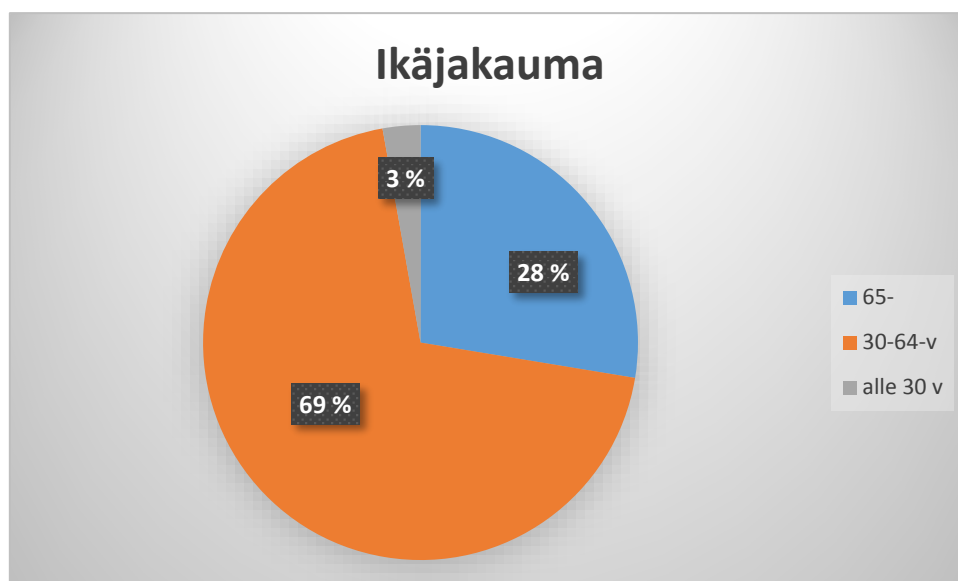
Kotikäyntiä ei tehty tai tavoittamatta jäi 61 huoneistoa. Näistä asukkaista, joille ei tehty kotikäyntiä tai jota ei tavattu kartoittajien toimesta, 16:lla oli tukitoimet jo olemassa: he olivat esimerkiksi joko Asumisen tuen lähityössä, kotikuntoutuksen asiakkuudessa tai Harjulan aktiivisen tuen piirissä ja yksi olikin jo muuttanut tuetumpaan asumismuotoon. Tapaamatta jääneitä asukkaita, joiden tuen tarpeesta ei ole täyttä varmuutta on 17. Näistä seitsemästätoista seitsemän asukasta oli sairaalassa, eikä tässä vaiheessa ole tietoa tarvitsevatko he tukea kotiuduttuaan. Loput kymmenen asukasta joko peruuttivat kaikki sovitut tapaamiset tai heitä ei koskaan tavoitettu, joten heidän tuen tarpeestaan ei ole varmuutta. Selkeä tuen tarve, mutta ei tukipalveluita, oli kahdeksalla tapaamatta jääneistä. Osa näistä asukkaista pyritään tapaamaan vielä myöhemmin, osa on esimerkiksi Asumisen tuen häiriötiimin työn alla parhaillaan ja osan asuminen on päättymässä esimerkiksi vuokravelkahäätöön. Näistä 61:sta tapaamatta jääneestä asukkaasta 20:lla ei ollut tuen tarvetta, vaan he pärjäsivät itsenäisesti. Esimerkkinä mainittakoon, että muutamilla asukkailla oli juuri tehty Asumisen tuen etsivän työn kotikäynti, jossa oli todettu, ettei asukkaalla ole tuen tarvetta, kolme asukasta oli vakituisessa työssä käyvää, kolme asukasta oli ulkomailla ja muutama oli entuudestaan tuttu asukas.

KOTIKÄYNNIT, Yhteenveto

Tavatuista asukkaista neljännes, 61 asukasta oli naisia ja loput 187 miehiä.

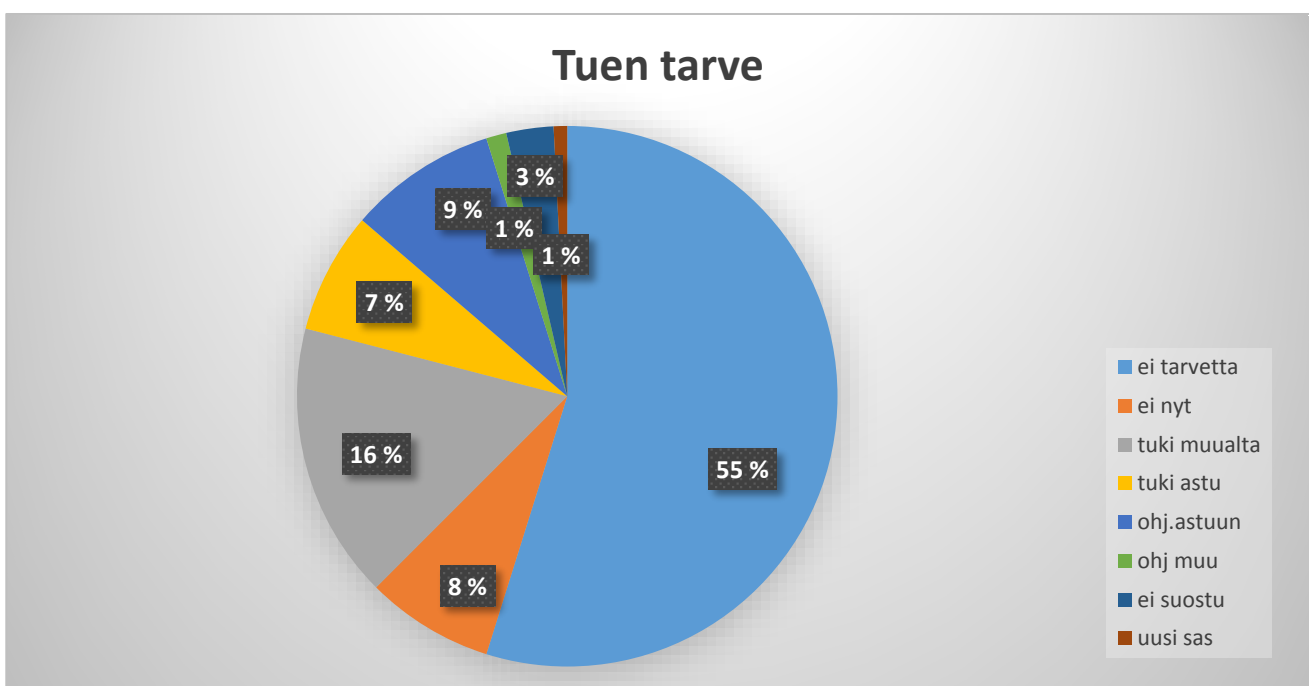
28 % tavatuista asukkaista oli vähintään 65 – vuotiaita ja vain 3%, eli seitsemän asukasta oli alle 30 -vuotiaita. 174 asukasta oli siis 30 – 64 - vuotiaita.

Tuen tarve

Hieman yli puolella tavatuista 248 asukkaasta, eli 136 asukkaalla ei ollut tuen tarvetta, vaan he pärjäsivät asumisessaan itsenäisesti. 45 % asukkaista oli kuitenkin tuen tarve. Huomioitavaa on, että osa asukkaista on asunut yli 30 vuotta nykyisissä asunnoissaan ja saanut asunnon aikoinaan täysin eri kriteereillä kuin nykyisin, jolloin asunnon saamiseen vaaditaan tuen tarve. 19 asukkaan kohdalle tilanne oli tapaamishetkellä hyvä, mutta heidän elämäntilanteessaan oli jotain sellaista, että tuen tarpeen uskottiin tulevan esiin hieman myöhemmin ja asukkaiden kanssa saatettiin sopia, että Asumisen tuesta ollaan yhteydessä asukkaaseen. Asumisen tuen palveluiden, joko lähityön tai kotikuntoutuksen asiakkuudessa oli 18 tavattua asukasta ja 42 asukasta sai tarvitsemansa tuen jonkin muun tahon kautta (esimerkiksi Harjula, päihdepoliklinikka, psykiatriapoliklinikka, kotihoito). 22 asukasta ohjattiin Asumisen tuen palveluiden piiriin, lähityön tai kotikuntoutuksen asiakkuuteen ja kaksi asukasta sassaattiin tuetumpaan asumiseen.

Kolmea asukasta ohjattiin hakemaan tuki jonkin toisen tahon tarjoamana: yksi ohjattiin päihdepoliklinikalle, yksi alueen aikuissosiaalityöhön ja yksi vanhustenhuoltoon. Seitsemällä asukkaalla nähtiin työntekijöiden toimesta selkeä tuen tarve, mutta he eivät ainakaan vielä ole valmiita ottamaan tarjottua apua vastaan (esimerkiksi työntekijän ja asukkaan oma näkemys asukkaan päihteiden käytöstä poikkesi toisistaan, asukas ei halunnut maksaa omaa osuuttaan siivouspalvelusta).

Esimerkkitapaus 1., ei tuen tarvetta

Yli 70- vuotias asukas, joka oli joutunut asunnottomaksi 1999 avioeron myötä.

Eron jälkeen hän oleskeli tuttavillaan ja noin vuoden asuntolassa, minkä jälkeen sai Asumisen tuen pienasunnon. Helsinkiläisyys ennen asunnon saantia asukkaalla oli lyhyt, hän muutti aikoinaan asunnottomana Helsinkiin.

Asukas on asunut nykyisessä asunnossaan noin 25 vuotta. Asumisessa ei ole ollut ongelmia, eikä häiriöitä, eikä vuokranmaksussa ole ollut ongelmia. Asukas on viimeksi asioinut sosiaalitoimessa vuonna 2004.

Kartoituskäynti asukkaan luokse tehtiin marraskuussa 2016. Asukkaan asunto oli erittäin viihtyisä, hän on itse remontoinut huoneistoa. Asukkaalla on somaattisia sairauksia jonkin verran, mielenterveydenongelmia ei koskaan. Hän ei ole koskaan käyttänyt päihteitä. Asukas on vanhuuseläkkeellä. Ainoaksi ongelmaksi hän kokee eläkkeen pienuuden ja sen estävän kulttuurin harrastamisen. Ennen eläkkeelle jäämistään asukas työskenteli näyttelijänä. Asukkaan sosiaalinen verkosto oli kunnossa, eikä hän kokenut yksinäisyyttä.

Asumisen suhteen asukkaalla ei ollut tuen tarvetta, hän pärjää itsenäisesti. Tarvittaessa asukas osaa käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, sekä hakea itselleen apua.

Esimerkkitapaus 2., tuetun asumisen tarve

60 -vuotias asukas, jonka asumishistoriassa on 20 vuoden asunnottomuus ja vankilakierre ennen vuotta 2007, jolloin kuntouttavaan työtoimintaan päästyään sai myös Asumisen tuen solutukiasunnon. Asukas asui soluasunnossa lähityön tiiviillä tuella pari vuotta ja sai astun pienasunnon 2009. Lähityö ei enää jatkunut pienasuntoon muutettua. Asukas pääsi myös samana vuonna työkyvyttömyyseläkkeelle.

Asukkaalla oli ongelmia vuokranmaksussa vuosina 2014 ja 2015. Vuokratästä maksettiin ennaltaehkäisevänä toimeentulotukena 2014, mutta hylättiin 2015, jolloin maksettiin asukkaan rästissä olevat sähkölaskut. Asukas teki maksusuunnitelman tilapalvelun kanssa ja onnistui hoitamaan vuokratästinsä.

Asukas tavattiin kartoituskäynnillä, hänen kotonaan alkuvuodesta 2017. Tuolloin myös selvisi, että hänellä oli tammikuun vuokra maksamatta. Asukas sanoi hoitavansa maksun välittömästi. Asunto oli täynnä tavaraa, ja pieniä kärpäsiä lenteli

ympäriinsä. Asukkaan asumisessa todettiin lähityön tarve vuokranmaksun ja arjen asumisen onnistumiseksi. Asukkaalle toimitettiin asuntoon pahvilaatikoita, jotta huoneistoa voidaan tyhjentää ylimääräisistä tavaroista.

Asukas ei maksanut vuokriaan lainkaan seuraavan viiden kuukauden ajalta. Hänet kutsuttiin syksyllä Asumisen tukeen selvittämään asiaa. Toimeentulotukihakemus vuokrarästin osalta hylättiin. Tapaamisella Asumisen tuessa oli mukana myös erityishoidon poliklinikan psykiatri ja sairaanhoitaja. Asukas päätyi psykiatriseen sairaalahoitoon noin kolmeksi viikoksi.

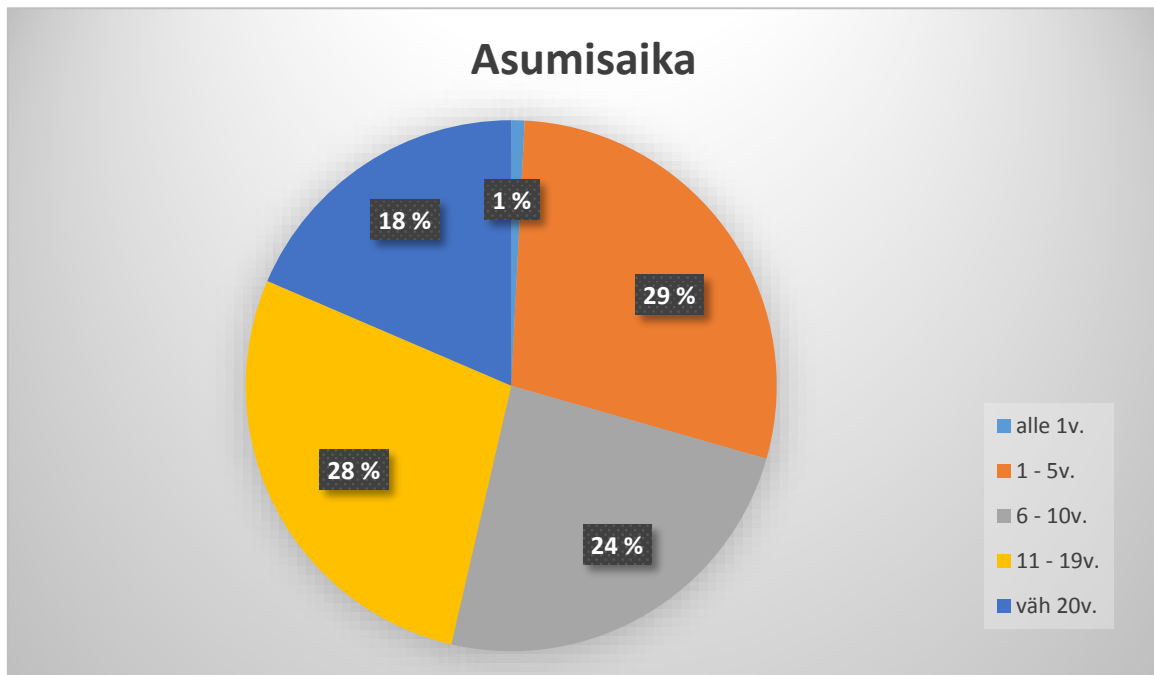
Asukkaan diagnoosi jäi epäselväksi, joten mielenterveys-sas -hakemusta ei tehty. Asukas uloskirjattiin sairaalasta marraskuun alussa. Asukas luopui asunnostaan, koska häätö olisi tullut joka tapauksessa maksamattomista vuokrista. Myös sairaalan arvion mukaan asukas tarvitsee tuetumpaa asumista.

Asukas sai sas-päätöksen tuetusta asumisesta ja hän jonottaa asumisyksikköön. Tällä hetkellä asukas majoittuu tuttavansa luona.

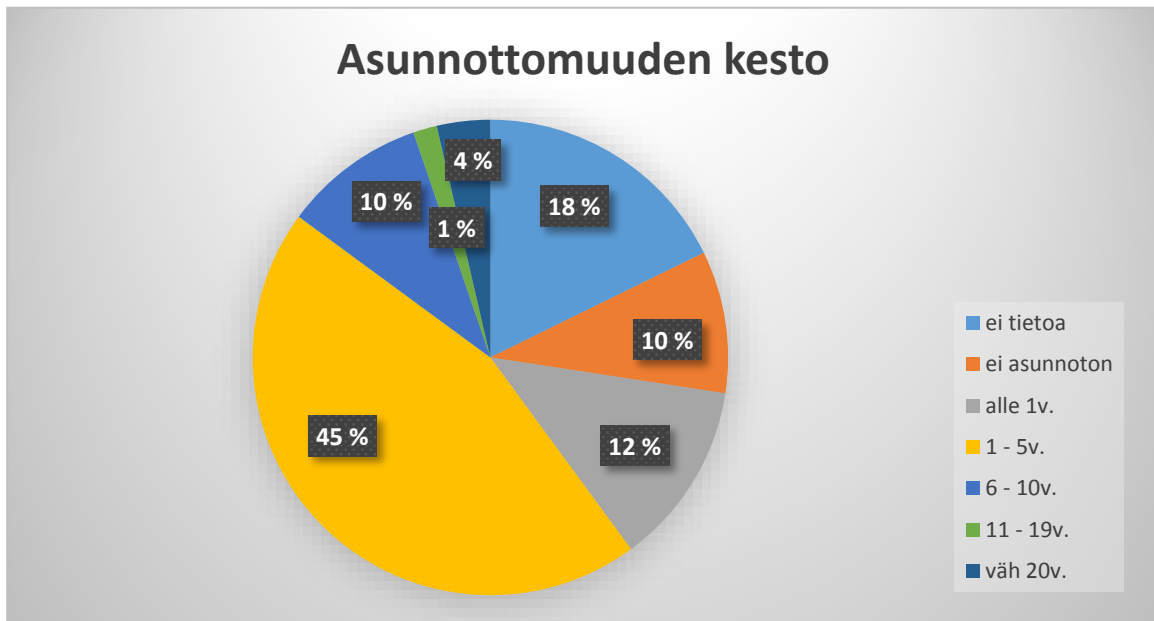

Asumishistoria

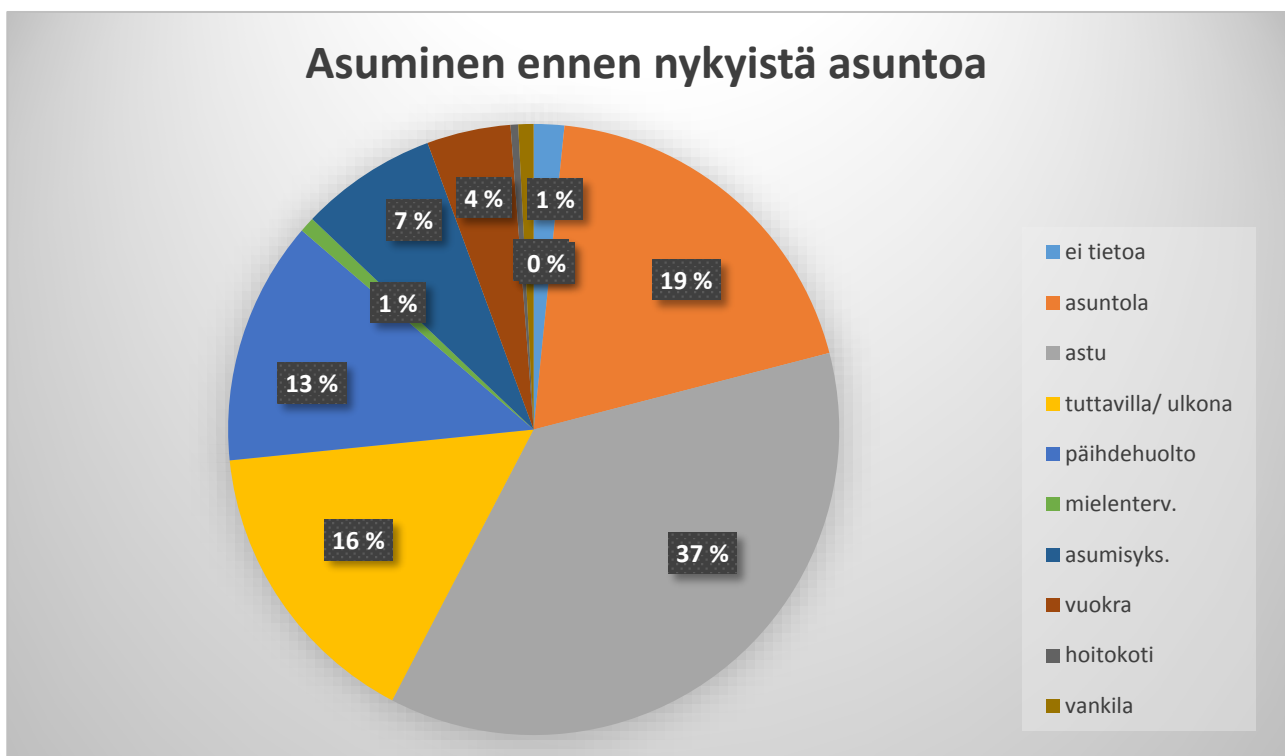
Asumisaika nykyisessä asunnossa jakautui hyvin tasaisesti. Noin puolet tavatuista asukkaista oli asunut asunnossaan alle 10 vuotta. Lähes viidennes asukkaista, 46 asukasta, oli asunut kodissaan vähintään 20 vuotta.

Tavatuista asukkaista 45 % kertoi olleensa asunnottomana muutamia vuosia, yhdestä viiteen vuotta, ennen kuin sai nykyisen asuntonsa. Asunnottomuusajan kestosta ei ole tietoa hieman vajaa viidenneksen, eli 44 asukkaan kohdalla. Moni näistä asukkaista ei halunnut muistella asunnottomuusaikaansa tai kertoa siitä, ja joillain oli sen verran pitkä aika asunnottomuudestaan, etteivät he enää muistaneet kauanko olivat asunnottomina olleet.

Asumisen tuen omista soluista ja tukikodeista nykyiseen asuntoon muutti 37 % asukkaista. Asuntoloista, mm. Eeva-Maria kodista ja Pelastusarmeijan asuntolasta, nykyiseen asuntoonsa muutti 48 asukasta (tavatuista 248:sta). Tuetun asumisen asumisyksiköistä omaan pienasuntoon muutti 18 asukasta. Tavatuista 248 asukkaasta kaksi muutti pienasuntoon suoraan vankilasta, toinen valvottuun koevapauteen avovankilasta ja toinen tuomion päätyttyä.

Esimerkkitapaus 3., asuminen jatkuu ennallaan

Reilu viisikymppinen asukas, jolla ensimmäinen muistiinpano asiakastietojärjestelmässä on vuodelta 2011, liittyen toimeentulotukeen.

Asukas asui pitkään yhdessä avopuolisonsa kanssa (toisella paikkakunnalla), mutta avopuolison menehdyttyä sairaskohtaukseen yllättäen 2005, asukas alkoi juomaan. Tätä ennen asukkaalla ei ollut kertomansa mukaan päihdeongelmaa. Asukkaalla oli oma yritys ja työskenteli tätä kautta. Aloitettuaan juomaan puolison kuoltua asukas menetti kiinnostuksensa kaikkeen ja kertoi yrittäneensä hukuttaa surunsa viinaan. Asukas menetti lopulta asuntonsa, firmansa ja joutui ensikertalaisena vankilaan 2010 väkivaltarikoksesta.

Asukkaalle tehtiin 2014 vankilassa tuetun asumisen arvio ja hän muutti pienasuntoon muutaman kuukauden jonotuksen jälkeen (valvottuun koevapauteen).

Asukas ei ole tekemisissä sukulaisiinsa tai vanhoihin ystäviin, hän ei halua enää puida ja selitellä tuomioon johtaneita asioita tai tapahtumia. Tuttavia ja kavereita on joitakin, mutta asukas sanoo olevansa erakkoluonne ja viihtyvänsä itsekseen.

Vuosi sitten asukas oli vielä mukana työelämässä. Hän on jäämässä eläkkeelle, fyysisistä sairauksista johtuen.

Asukkaan olisi ollut vaikeaa saada asunto esimerkiksi vapailta markkinoilta vapauduttuaan vankilasta. Hänellä ei ole ollut ongelmia asumisessaan. Hän viihtyy asuinalueellaan ja asunnossaan hyvin ja on remontoinut huoneistoa itse. Asuminen nykyisessä asunnossa jatkuu ennallaan, vaikka pärjääkin itsenäisesti.

Esimerkkitapaus 4., kuntoutunut

Asukas on kolmekymppinen, koko elämänsä pääkaupunkiseudulla asunut.

Ensimmäiset muistiinpanot asiakastietojärjestelmään on kirjattu hänen ollessaan ala-ikäinen. Hän joutui tuolloin poliisien kanssa tekemisiin lievän ilkkivallan aiheuttamisesta, bussipysäkkien töhrimisestä. Ala-ikäisenä asukas jäi muutaman kerran kiinni alkoholin hallussa pidosta ja juuri täytettyään 18 -vuotta kannabiksen hallussa pidosta. Asukas kävi peruskoulun loppuun ja aloitti jatko-opinnot, mutta keskeytti ne.

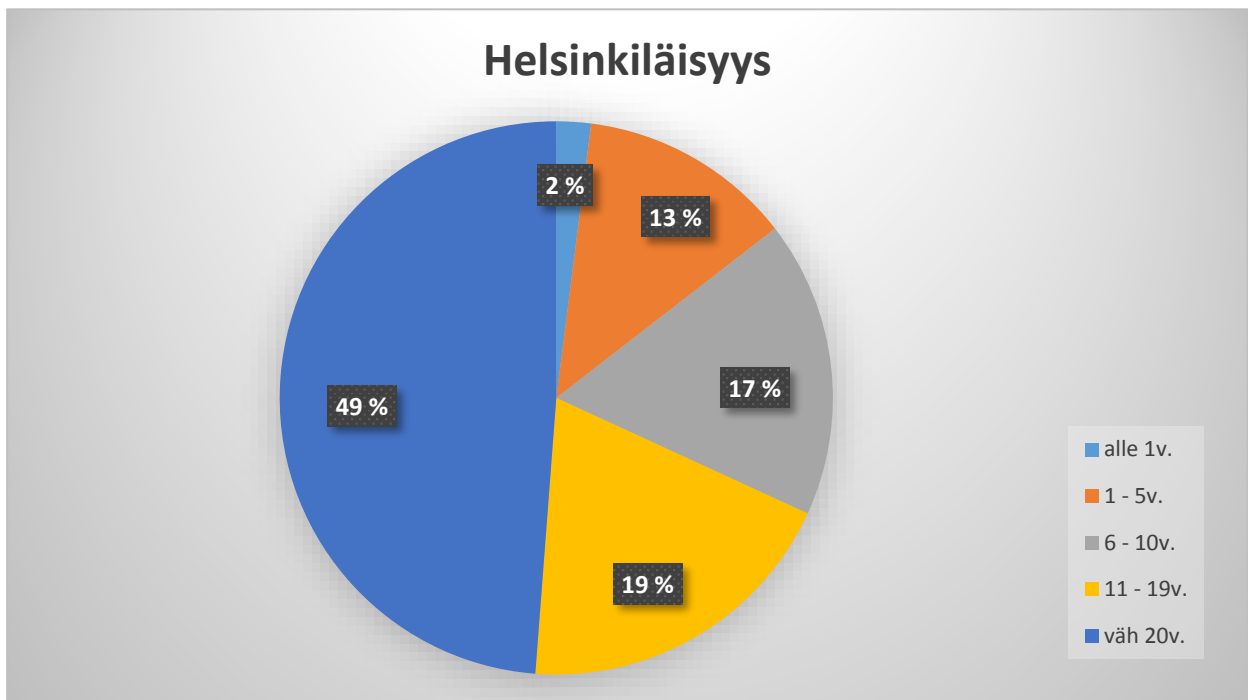
Alle 20 -vuotiaana asukas oli ensimmäistä kertaa katkolla ja pian tämän jälkeen pidemmässä laitostatkaisussa huumeiden käytöstä johtuen. 2000 -luvun alussa asukas käytti mm. heroiinia ja amfetamiinia. Hän aloitti korvaushoidon 2000 -luvun alkupuolella ja majoittui asuntolassa. Asukas oli vielä välissä huumekatkolla ja lyhyehköllä tuomiolla vankilassa, ennen kuin 2004 hänet asutettiin Verkko projektin kautta omaan asuntoon. Asumisesta ei ole muistiinpanoja: ainoat kirjaukset, mitkä sivuavat tätä liittyvät kotiavainten varastamiseen ja merkintöihin, että asukas oli 2000 -luvun puolivälissä muutamalla lyhyellä vankilatuomiolla. Lopulta asukas menetti asuntonsa parin vuoden asumisen jälkeen ja majoittui jälleen asuntolassa jonkin aikaa. Asukas sai lopulta paikan asumisyksiköstä ja elämäntilanne hieman vakiintui. Hän lopetti oheiskäytön ja mm. aloitti työharjoittelun. Syksyllä 2009 hän kävi Asumisen tuen arviointisosaalityöntekijän luona ja hänen arvioitiin pärjäävän yksiossää. Asukas sai Asumisen tuen pienasunnon ja lähityön tuen noin puolen vuoden jonotusajan jälkeen.

Pienasuntoon muuttamisen jälkeen asukkaan korvaushoito lopetettiin suunnitellusti ja hän aloitti opinnot ja hieman myöhemmin myös valmistui ammattiin. Lähityön tuki Asumisen tuesta jatkui pari vuotta: asukas sai asiointiapua, ajoittain selvittelyä taloudelliseen tilanteeseensa, sekä henkistä tukea keskustelujen kautta. Astun työntekijä tapasi asukasta säännöllisesti. Lähityö lopetettiin muistiinpanojen mukaan yhteisellä sopimuksella, koska asukkaalla ei enää ollut tuen tarvetta.

Lähityön loputtua asukkaasta ei viiteen vuoteen ole mitään merkintöjä asiakastietojärjestelmässä. Nykyään asukas työskentelee koulutustaan vastaavassa työssä, vakituisessa työsuhteessa. Hän on täysin raitis, aktiivinen NA:ssa ja kokee vertaistuen merkitykselliseksi. Asukkaan koti on siisti ja kodikas, viihtyy asuinalueellaan hyvin. Hän on seurustellut pari vuotta ja mahdollisesti lähitulevaisuudessa muuttavat puolison kanssa yhteen

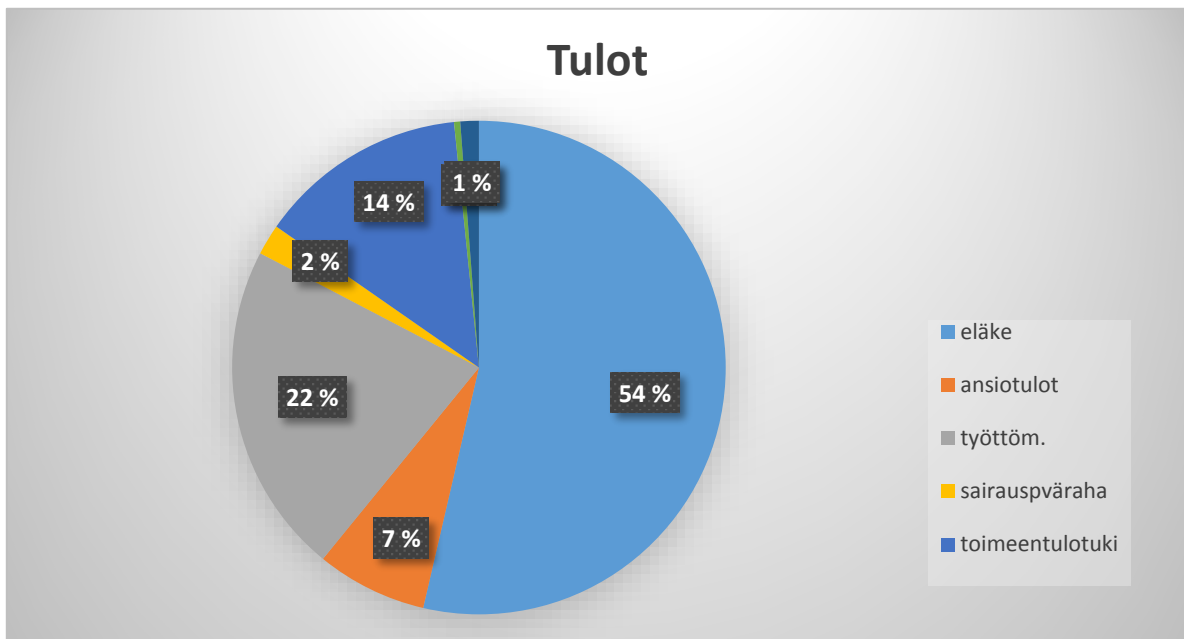
Helsingiläisyys

Suuri osa asukkaista oli ollut pitkään helsinkiläisiä (Helsingissä kirjoilla) ennen nykyisen asunnon saantia. Vähintään 20 vuotta ennen helsinkiläisiä oli ollut lähes puolet tavatuista asukkaista.

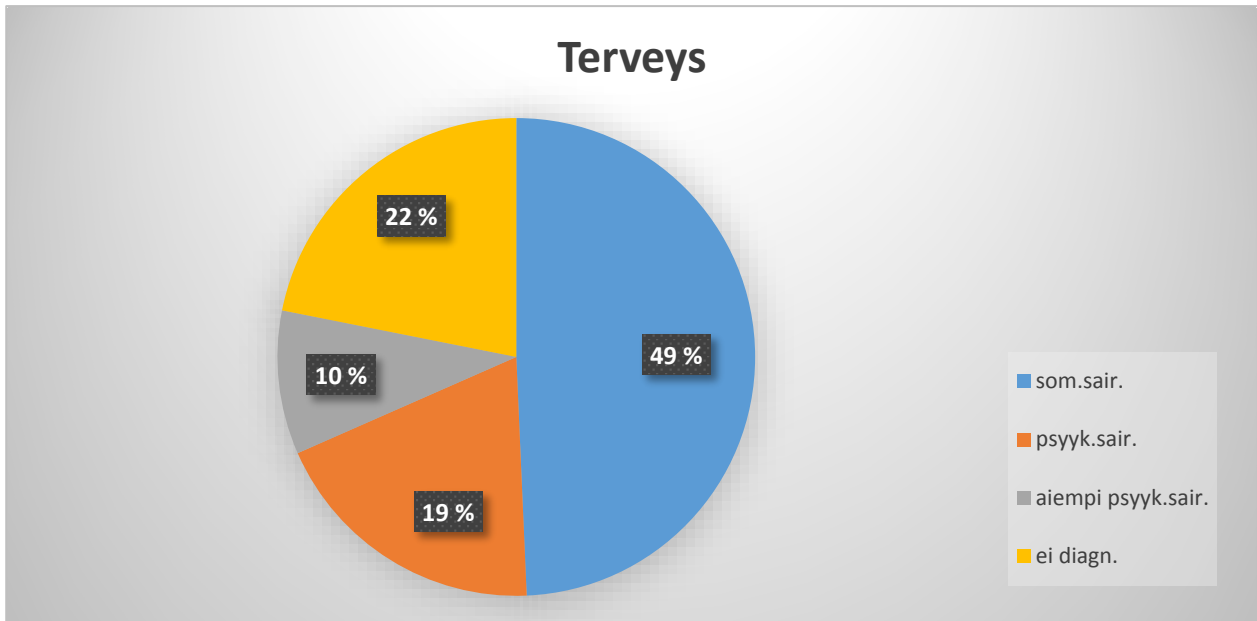
Tulot

Yli puolet tavatuista asukkaista oli eläkkeellä, ja noin viidenneksen tulojen perusteena oli työttömyyskorvaus/ työmarkkinatuki. Säännölliset palkkatulot oli 18 asukkaalla. Tulottomia oli 35 asukasta, yhdellä ei ollut tapaamishetkellä mitään tuloja mistään ja muut elivät toimeentulotuen varassa.

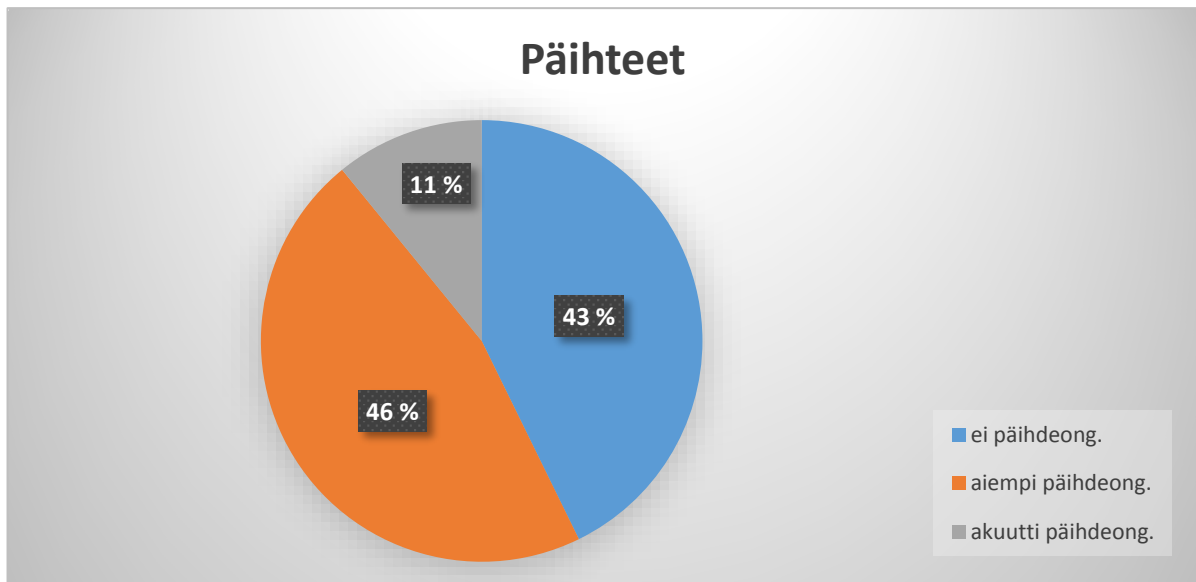

Terveys

Terveydentilassa huomioitavaa on se, että noin viidennes tavatuista asukkaista kertoi, ettei heillä ole mitään diagnooseja. Mielen-terveydellisiä ongelmia, joko akuutti tai aiempi psyykenongelma, oli lähes puolella tavatuista asukkaista. Useampi asukas oli ollut pidemmässäkin laitoshoidossa mielen-terveydellisistä syistä. On myös huomioitava, että monella asukkaalla oli sekä somaattinen, että psyykinen sairaus.

Yli puolella tavatuista asukkaista oli ongelmia päihteidenkäytön kanssa, 27 asukkaalla oli akuutti päihdeongelma. Valtaosalla asukkaista pääpähde oli alkoholi.

Esimerkkitapaus 5., kotikuntoutustiimin tuki

Asukas on vajaa 60 – vuotias, perheetön ja Etelä-Suomessa syntynyt. Hän jäi asunnottomaksi lapsuuden kodistaan, vanhempien heitettyä hänet pihalle. Asukas muutti Helsinkiin asunnottomana 1980 – luvulla.

Asukas yöpyi Helsingissä ulkona ja rappukäytävissä ja hankki ruokansa varastamalla. Hän istui pari kertaa vankilassa lyhyitä tuomioita näpistyksistä. 1990 – luvun puolivälissä vapauduttuaan vankilasta hän sai asuntolapaikan. Samoihin aikoihin hän myös kävi suojatöissä. Asukas majoittui asuntolassa noin vuoden ja sai sen jälkeen silloisen erityissosiaalitoimiston solusta paikan. Solussa asukas asui hieman yli vuoden, kunnes sai pienasunnon.

Asukas oli pitkään työtön, mutta halusi kuitenkin päiviinsä tekemistä ja enemmän rahaa elämiseen, joten päätti 1990 – lopun lopussa ”tsempata” ja suoritti laitoshuoltajan ammattitutkinnon. Asukkaalla ei ole koskaan ollut päihdeongelmaa, mutta työsuhteet jäivät aina lyhytkestoisiksi asukkaan irtisanouduttua lyhyen työsuhteen jälkeen. Usein irtisanomisen syynä olivat ongelmat sosiaalisissa suhteissa työpaikalla.

Asukas on muistiinpanojen mukaan tuonut esiin yksinäisyyden, hänellä ei juurikaan ole sosiaalisia kontakteja. Asukkaalla ei ole minkään näköistä kontaktia vanhempiinsa, eikä muihin sukulaisiin.

Asukkaan muistiinpanot asiakastietojärjestelmässä (2000 luvun alun) ovat vain Duuriin liittyviä. Asukkaalla mm. alennettiin normia, koska hän ei ollut osallistunut Duurin alkuinfoon. Myöhemmällä tapaamisella oli selvinnyt, ettei asukas kuitenkaan esimerkiksi tiennyt mikä Duuri on ja, että hänen piti sinne mennä. Työntekijän kerrottua asukkaalle Duurin palveluista asukas oli erittäin kiinnostunut ja aloittikin kuntouttavan työtoiminnan. Kuntouttavassa työtoiminnassa ilmeni jonkin ajan kuluttua ongelmia: asukas ei koskaan saapunut työpaikalleen ajoissa, vaan oli säännöllisesti puoli tuntia – tunnin myöhässä, ja näin ollen kuntouttava työtoiminta lopetettiin ja asukas ohjattiin eläkeselvitykseen. 2010 psykiatrin B-lausunnossa esittämän arvion mukaan ennuste asukkaan työkyvyn osalta oli erittäin heikko tai epävarma.

Loppuvuodesta 2010 asukkaalla huomattiin olevan vuokravelkaa, omavastuuosuudet olivat muutamalta kuukaudelta maksamatta. Alueen aikuissosiaalityöstä ehdotettiin asukkaalle kotikäyntiä, mutta asukas kieltäytyi tästä ehdottomasti.

2012 asukkaan muistiinpanoissa on todettu, että eläkeselvittely on edelleen kesken. Asukkaan piti mm. käydä lääkärin vastaanotolla, sekä laboratoriotutkimuksissa, mutta nämä käynnit eivät toteutuneet. Jo vuotta aiemmin alueen sosiaalitoimen työntekijä oli pohtinut muistiinpanoissa, että asukas mahdollisesti tarvitsisi työntekijän apua ja jalkautumista, jotta käytännön asiat tulisi hoidettua. Eläkeselvitys venyi myös asukkaasta riippumattomista syistä.

2013 asukkaan eläkeselvittely viivytettiin uudelleen. Muistiinpanojen mukaan asukas oli tuolloin työntekijän tapaamisella varautunut ja huonosti kontaktissa. Seuraavana vuonna, 2014, asukkaalla todettiin jälleen olevan vuokravelkaa, ja eläkeselvitys oli edelleen kesken. Eläkeselvitykseen liittyen asukkaan tuli tavata toimintaterapeutti. Terapeutti ehdotti kotikäyntiä - jälleen asukas kieltäytyi kotikäynnistä. Myöhemmin, saman vuoden syksyllä, kotikäynti kuitenkin lopulta toteutui (työkyky selvityksen työntekijöiden toimesta). Kotikäynnistä kirjattujen muistiinpanojen mukaan asukas mm. nukkui itselleen liian lyhyellä patjalla lattialla, koska sängyn säleikkö oli rikki. Asukas ei tiennyt, että olisi voinut hakea toimeentulotukea uuteen sänkyyn. Asukas oli ostanut aiemmin itselleen puhelimen, mutta kännykkä vaati PUK – koodia, mitä asukas ei osannut siihen laittaa ja puhelin oli siis käyttämättömänä kirjahyllyssä (asukas maksoi kuukausittain sekä puhelinta, että liittymää, mitä ei käyttänyt). Asukkaalla oli myös pino avaamattomia kirjekuoria pöydällä: hän oli todennut ettei avaa niitä, koska hänellä ei kuitenkaan ole varaa maksaa laskuja. Asukas oli kutsuttu sosiaalitoimistoon työntekijän vastaanotolle selvittämään taloudellista tilannettaan. Hän oli käynyt yhdellä tapaamisella ja tuonut mukanaan yhden sähkölaskun. Asukkaalle oli varattu uusi aika, mutta hän jätti saapumatta tälle ajalle.

Vuoden 2014 lopussa asukkaalle lopulta myönnettiin pysyvä eläke ja seuraavan vuoden alussa työntekijä oli tarkastanut kelasta, että eläkkeensaajan asumistukikin on maksussa. Muutaman kuukauden kuluttua asukkaalla oli jälleen vuokravelkaa. Vuokravelan syntyä selvitellessä oli ilmennyt, että asukas ei tiennyt, että hänen tulee maksaa itsekin vuokraa. Asukas oli kertonut työntekijälle luulleensa, että ”sosiaalitoimi maksaa hänen vuokransa niin kuin se on tehnyt vuosikaudet”. Tapaamisella asukas oli myös kertonut vastuutyöntekijälleen, että hänellä on vaikeuksia asioida pankissa ja hoitaa talouteen liittyviä asioita. Asukkaan eläkkeet haettiin välitykseen.

Asukasta tavattiin tämän jälkeen muutamaan otteeseen välitystilin suunnitelmaa laadittaessa. Asukas oli tyytyväinen välitystiliin.

Kartoituksen myötä asukkaan luokse tehtiin kotikäynti kesällä 2017. Asukkaalle lähetettiin kotikäynnin ajankohdasta tieto kirjeitse. Huoneisto oli täynnä tavaraa, jotka oli sinänsä pakattu siististi laatikoihin. Pölyä oli paljon, ja asukas edelleen yöpyi itselleen liian lyhyellä patjalla lattialla. Kännykkä oli käyttämättömänä kirjahyllyssä ja asukas kertoi, ettei osaa käyttää sitä.

Asukas ohjattiin kotikuntoutustiimin asiakkuuteen. Kotikuntoutustiimin työntekijät ovat tavanneet asukasta säännöllisesti syksyn ajan. Asukas ryhtyy kyllä toimiin, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta, omatoimisesti asioihin ryhtyminen on vaikeaa. Asukkaalta on viety runsaasti elektroniikkaromua ja pieniä vaatteita ym. kierrätykseen ja hävitykseen. Asukas on käynyt lääkärissä ja laboratorioskokeissa, masennuslääkitystä on aloitettu. Hän on saanut uuden sängyn ja hänelle on opetettu puhelimen käyttöä. Luottamuksellisen asiakassuhteen luominen on edelleen käynnissä, mutta asukasta tavataan säännöllisesti ja hän on hyötynyt runsaasti kotikuntoutustiimin tuesta.

Esimerkkitapaus 6., väliinputoaja

Noin 80-vuotias asukas, jolla on ensimmäiset merkinnät tietojärjestelmässä 1990, jolloin sai hädän työsuhdeasunnossa. Tällöin merkintöjä myös alkoholiongelmasta ja asiakkaan itse kertomana henkisistä ongelmista. Seuraavat merkinnät järjestelmässä ovat v. 1998, jolloin häätö vesivahingon vuoksi. Asunut tämän jälkeen asuntolassa noin kahden vuoden ajan minkä jälkeen sai vuonna 2000 Asumisen tuen pienasunnon. Asuntoa vaihdettu 3 kertaa, sillä asukas koki jokaisessa asunnossaan naapurin vainoavan häntä. Häiriöitä ollut asunnoissa toistuvasti: asukas vastasi kokemaansa häiriöön mm. huudattamalla radiota ja hakkaamalla naapureiden ovia. Asumisen tuen etsivän työn käyntejä oli tehty asuntoon vuosina 2013 ja 2015. Asukas oli katkaissut kätensä v. 2007, jolloin kotihoidosta ja vanhustenhuollosta oli tehty kotikäynti.

Kartoittajat tekivät kotikäynnin asukkaan silloiseen asuntoon loppuvuodesta 2016, jolloin asukkaan tilanne oli eskaloitunut. Naapurit olivat syksyn aikana olleet yhteydessä vanhustenhuoltoon asukkaan aiheuttamien häiriöiden ja asukkaan terveydentilan aiheuttaman huolen vuoksi. Myös Asumisen tuen työntekijät olivat tavanneet asukkaan häiriöiden vuoksi. Tapaamisella asukas kertoi tulleen vainotuksi vuodesta 1986 lukien: nykyisessä asunnossa yläkerran naapuri mm. kaasutti asukkaan huoneistoon lattian läpi. Asukas itse toivoi pääsevänsä palveluasumiseen, kuten oli toivonut vuodesta 2000 lukien muistiinpanojenkin

mukaan. Asukkaan asioista oltiin yhteydessä vanhusten palveluihin ja järjestettiin verkostopalaveri, johon asukas ei tullut.

Asukkaan tilanne kärjistyi entisestään v. 2016 loppua kohti, jolloin ei enää kovilla pakkasillakaan uskaltanut yöpyä kotonaan. Asukas oli itse yhteydessä poliisiin kokemastaan häirinnästä ja vainosta. Terveysaseman lääkäri järjesti asukkaalle psykiatrisen sairaalapaikan, johon asukas toimitettiin Auroran sairaalan erityishoidon poliklinikan lääkärin kirjoittamalla läheteellä asukastapaamisesta asumisen tuesta. Asukas kotiutettiin sairaalasta noin kuukauden hoidon jälkeen kotihoidon tuella, mutta ei tätä suostunut ottamaan vastaan eikä myöskään syömään lääkkeitään.

Muutaman viikon kuluttua asukas päätyi uudelleen psykiatriseen sairaalahoitoon. Psykiatrisen hoidon aikana tuli ilmi, ettei asukas huolehtinut hygieniastaan lainkaan ja oli aliravittu. Diagnoosina on harhaluuloisuushäiriö ja alkoholiriippuvuus. Mielenterveys-sas-hakemusta ei tehty. Vanhustenhuollolla ei tämän asukkaan kohdalla ollut tarjota asumispalveluja. Asiakkaalle tehtiin sas-päätös Asumisen tuen kevyesti tuettuun asumispalveluun, jossa on mahdollista myös arvioida mahdollisen tuetumman asumisen tarve.

Asukas muutti lyhyen kotona asumisen jälkeen (jolloin häiriöt jatkuivat) Asumisen tuen kevyesti tuettuun palveluasumiseen keväällä 2017. Viimeisten muistiinpanojen mukaan asukas ei käytä asumispalvelun ruokapalveluja ja liikkuu paljon ulkosalla. Raha-asiat hoidetaan välitystilin kautta. Asukas on edelleen sairaudentunnoton, eikä hän käytä hänelle määrättyä psyykenlääkitystä. Asukas oli ohjattu vanhuspsykiatrian poliklinikalle, mutta hoitosuhde oli päättynyt alkuunsa asukkaan hoitokielteisyyden vuoksi. Asukas oli ohjattu terveysasemalle jatkohoitoon.

Vaikutelmaksi jää, että nykyinen asumismuoto ei vastaa asukkaan tarpeisiin pidemmällä tähtäimellä.

TULOKSET JA POHDINTAA

Kaupungin välivuokrausmenettelyn kehittäminen –työryhmän tilaamassa kartoituksessa oli useita asukkaita, jotka olivat asuneet samassa asunnossa 1980-luvun puolivälistä lähtien. Useista asukkaista ei ollut minkäänlaista merkintää asiakastietojärjestelmässä, eikä muissakaan tiedostoissa. Asunnon saamisen kriteerit olivat tuolloin, 1980 -luvulla, hyvin erilaiset, kuin tänä päivänä. Silloinen majoitusasiamies saatto esimerkiksi todeta, että asiakas on *”työssäkäyvä, ei mitään tuen tarvetta, joten asutetaan pienasuntoon suoraan”*. Asukkaille kerrottiin, että saatu asunto oli pysyvä ja asukas saa asua asunnossaan niin kauan kuin haluaa.

Kartoituksen kotikäynneillä 29 asukasta kehoitettiin pyytämään Asumisen tuesta puoltolausunto stadin asuntohakemuksen liitteeksi. Näillä asukkailla ei ollut minkäänlaista tuen tarvetta. Puoltolausunto voi helpottaa asunnon saantia, joskaan ei takaa sitä. Joulukuuhun 2017 mennessä asukkaista yhdeksälle on kirjoitettu puoltolausunto ja viisi heistä on saanut Stadin asunnon, yksi on saanut muuta kautta vuokra-asunnon. Yhden asukkaan asia on vielä kesken (asukas pohtii lausuntotarvettaan) ja yksi asukas ei voinut saada lausuntoa, koska kelpuutti vain yhden asuinalueen. Loput 17 asukasta eivät ilmeisesti ole olleet yhteydessä Asumisen tukeen. Asukkaita, joilla ei ollut ilmeistä tuen tarvetta ja joille stadin asuntoa voisi puoltaa, oli muitakin, mutta osa ilmoitti heti aluksi, ettei halua muuttaa *”on luvattu, että täällä saa asua niin kauan kuin haluaa”*.

Kaupungin välivuokrausmenettelyn kehittäminen –työryhmän yhtenä toimenpide-ehdotuksena oli, että asiakasryhmille laaditaan selkeät ja yksiselitteiset periaatteet, joiden perusteella tukiasunto myönnetään. Periaatteiden tulisi sisältää myös tukiasuntotarpeen seurannan, jotta asukkaat, jotka eivät enää ole tukiasunnon tarpeessa, siirtyisivät normaaliin asumiseen. Kun asukas on jo pidempään asunut ilman häiriötä, vuokravelkaa ei ole syntynyt, eikä huoneistoa ole tuhottu, asukas olisi valmis siirtymään normaaliin asuntokantaan. Sosiaali- ja terveystoimen asiantuntemuksella arvioitaisiin milloin asukas olisi valmis siirtymään normaaliin asumiseen.

Työryhmän loppuraportissa todetaan edelleen, että normaaliin asuntokantaan siirtyessä asukkaan tulee saada hänen tarvitsemansa apu ja tuki, vaikka päivittäiset kotikäynnit, jos tilanne niin vaatii. Asumisen ja arjen hallinnan seuranta on tärkeää. Kotikäynntejä tulee tehdä säännöllisesti, silloinkin vaikkei asukkaalla akuutin tuen tarvetta olisikaan. Käynti esimerkiksi vuosittain jokaisen asukkaan kotona ei vaatisi

juurikaan lisäresursseja, mutta saattaisivat auttaa asukkaita olennaisesti. Mikäli yhteydenotto jätetään asukkaan omalle vastuulle ajatuksella, että ”asukas on yhteydessä, kun tai jos hän apua tarvitsee”, niin käytäntö osoitti, ettei yhteydenottoa tule ennen, kun tilanne on jo kriisiytynyt. Kuten jo aiemmin on todettu, kotikäynneillä asukkaan voinnista ja arjen hallinnasta saadaan huomattavasti todenmukaisempi kuva, kuin ainoastaan virastotapaamisella tai asukkaan kertoman perusteella.

Asumisen tuen tukiasunnon saamisen kriteerit on ajan myötä muuttuneet paljon. Aiemmin asukkaalla ei oikeastaan saanut olla tuen tarvetta; eräänkin asukkaan kohdalla oli maininta ”ei ole koskaan ollut sosiaaliviraston kanssa tekemisissä, eikä kärsi muista ongelmista kuin työttömyydestä”. Toki suurella osalla asukkaista oli ollut tuen tarve asunnon saadessaan (esimerkiksi mielenterveys- tai päihdeongelma). Asunnon saanti ja tukitoimet olivat olennaisesti auttaneet ja mahdollistaneet kuntoutumisen.

Tänä päivänä asukkaalta vaaditaan tuen tarvetta, jotta Asumisen tuen asumispalveluihin pääsee. Arviointikriteerit on suunniteltu yhteneväisiksi ja arviointityöntekijöillä on käytössään ”asumispalveluiden tarpeen arviointi” -lomake selkeyttämään ja yhtenäistämään arvioinnin tekoa. Tuen tarpeen määrittely ei ole kuitenkaan yksinkertaista, eikä asiakkaan yksilöllinen tilanne välttämättä ole pisteytettävissä. Arviointikriteerejä arvioidaan ja kehitetään tarpeen vaatiessa. Tuen tarvetta määriteltessä on oleellista kirjata konkreettiset asiat missä asukas apua ja tukea tarvitsee – tämä helpottaa huomattavasti käytännön lähityötä tekevää työntekijää.

Kartoituksessa tavatuista asukkaista 22 ohjattiin Asumisen tuen tarjoaman tuen, lähityön tai kotikuntouksen piiriin. Asumisen tuen sisällä asukasohjaus tapahtui joustavasti. Vaikka yksittäisillä lähityöntekijöillä on paljon asukkaita vastuullaan, nopeallakin aikataululla onnistutaan järjestämään tapaaminen asukkaan sitä tarvitessa. Nopea reagointi on tärkeää, sillä asukkaiden tilanteet saattavat kriisiytyä äkillisesti ja vaatia nopeita toimenpiteitä. Näissäkin tilanteissa kirjaamisen tärkeys korostuu. Kirjaaminen myös vähentää päällekkäisen työn määrää ja tekee työstä näkyvämpää. Monilla kartoituksen aikana tavatuista asukkaista (joilla ei ollut tuen tarvetta) muistiinpanoja tietojärjestelmässä oli vähän. Kartoituksen aikana näidenkin asukkaiden asioita dokumentoitiin.

Välivuokrausmenettelyn kehittäminen –työryhmä ehdottaa myös vuokrasubventiosta luopumista. Osassa kartoitukseen alun perin kuuluneista

huoneistoista huomattiin subvention poistuneen. Asukas oli esimerkiksi muuttanut pois ja vuokra oli uuden asukkaan muuttaessa korotettu vastaamaan asunnon omistajalle maksettavaa vuokraa. Näiden korjattujen subventioiden määrä oli kuukaudessa 5727,11 euroa, ja vuodessa 68 725,32 euroa.

Selkeitä periaatteita, kuinka vuokra määräytyy asukkaan vaihtuessa, ei ole aiemmin ollut. Tänä päivänä vuokria kuitenkin tarkastetaan uusia vuokrasopimuksia laadittaessa. Kartoituksen aikana tavatuille asukkaille kerrottiin vuokran mahdollisesta korotuksesta. Erityisesti asunnoissa, joissa subventio on suuri, äkillinen suuri vuokrankorotus voi heilauttaa asukkaan taloudellista tilannetta suurestikin.

Kartoituksessa tavatut asukkaat eivät ole edustava otos Asumisen tuen asukkaista, eikä tämä joukko vastaa keskimääräisiä asukkaita. Tavatuissa asukkaissa oli paljon naisia ja iäkkäitä henkilöitä. Lähityön tarjoaman tuen osuus oli vähäinen, sillä joukossa oli niitä pitkään asuneita asukkaita, joilla tuen tarvetta ei ollut. Tänä päivänä asutettavien henkilöiden tuen tarve on hyvinkin vaihteleva ja työntekijöiltä vaaditaan osaamista ja tietoa monilta osa-alueilta. Asukkailla on taustallaan kasautuneita ongelmia, mielenterveys- ja päihdeproblematiikkaa.

Maahanmuuttajataustaisten asukkaiden osuuden kasvaessa kulttuurisensitiivisen työtteen merkitys korostuu.

Haasteita asiakkaan tukemiseksi tehtävälle työlle aiheuttaa muun muassa asukkaiden huono tavoitettavuus ja tarjottuun tukeen sitoutumattomuus. Prepaid liittymien vuoksi asukkaiden numerot vaihtelevat tiuhaan. Kartoittajille hukkakäyntejä tuli vain muutama ja asukkaat muutenkin tavoitettiin odotettua paremmin. Toki hyvään tavoitettavuuteen vaikutti se, että tapaamisen syy oli poikkeuksellinen (vastaavaa kartoitusta ei ole aiemmin tehty). Kartoituksen loppupuolella asukkaille lähetettiin postitse kotikäynnin aika ja heitä pyydettiin olemaan yhteydessä kartoittajiin, mikäli ehdotettu aika ei sovi. Tämä oli yllättävänkin tehokas ja toimiva ratkaisu. Tukeen sitoutumattomuus aiheuttaa työntekijöille turhautumista ja pahimmillaan lisää asunnottomuutta. Kotikäynneillä tavattiin asukkaita, joilla oli ilmiselvää tuen tarve, mutta asukas ei ollut valmis vastaanottamaan sitä. Toistaiseksi voimme vain seurata tilannetta ja toivoa, että asukas havahtuu tilanteeseensa ja ottaa tarjotun tuen vastaan, jottei asumisen jatkaminen vaarannu.

Kuluneen vuoden aikana pohdimme useammankin kerran kartoituksen merkitystä. Useammalle yksittäiselle asukkaalle kotikäynnillä oli suuri merkitys. Joukossa oli

asukkaita, jotka kartoituksen myötä saivat olennaisesti arkeaan helpottavaa apua ja tukea. Asukkaita ohjattiin heidän tarvitsemansa tuen piiriin. Merkitystä oli myös pienillä asioilla: sillä, että asukas sai toimivan jääkaapin tai liedin, kun eivät aiemmin tienneet mistä sellaisia voi kysellä. Ei voi jättää mainitsematta tai väheksyä sitä, että usealle asukkaalle oli merkityksellistä saada kertoa tarinansa, tulla nähdyksi ja kuulluksi.

Kartoitus ei tuonut esiin mullistavia seikkoja tai suuria yllätyksiä. Se kuitenkin tukee käsitystä jalkautuvan kotiin vietävän työn tärkeydestä. Moniammatillisen yhteistyön tärkeyttä ei liene voi korostaa liikaa. Erityishoidon poliklinikan kanssa teimme hyödyllistä ja joustavaa yhteistyötä. Tämän kaltaisen yhteistyön asukkaiden hyväksi eri toimijoiden välillä tulisi toimia saumattomasti ja matalalla kynnyksellä. Kartoituksessa tuli myös esille joitakin käytännön työhön liittyviä kehittämisajatuksia, joita työstetään jatkossa Asumisen tuen sisäisillä kehittämisspäivillä.